N°. 355.

# DE GRONDWET.

1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van ƒ 1, het zegelregt daaronder begrepen.

ZONDAG 16, MAANDAG 17 JULIJ.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, N°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . » 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 70, Ned. Cour.

## De landrente.

I.

In de Memorie van Toelichting op het eerste ontwerp van wet tot vaststelling van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch-Indie, op [illegible] October 1852 bij de Tweede Kamer ingediend, werd op pag. 9, ad art. 50, gezegd: »De ondervinding heeft »bewezen, dat van de drie verschillende stelsels, welke »daar te lande (in Britsch-Indie) zijn gevolgd, zijnde »de *zemindary-system* (erfpacht op groote schaal), *ryot-»war-system* (hoofdelijke aanslag) en *village-system* »(gemeentelijke aanslag), slechts het laatste bestaan»baar is met de welvaart der belastingschuldige bevol»king; terwijl de beide andere stelsels verval en uit»putting hebben veroorzaakt.»

In het Voorloopig Verslag was gevraagd, of dit ongunstig oordeel, ten aanzien van het Bengaalsche *zemindary-stelsel*, zich later bevestigd heeft. Die vraag is in de Mem. van Toel., op het nieuw ontwerp, bij de Kamer ingekomen op 21 Dec. 1853, beantwoord, door de mededeeling van uittreksels uit twee Engelsche werken; uitgegeven het eene in 1830, het andere in 1852. Daaruit blijkt, dat, volgens die schrijvers, de rijkdom onder de hoogere klassen, de bevolking, de landbouw en de ontvangsten, wegens landrenten, [illegible] vermeerderd zijn; maar dat de massa der bevolking [illegible] Bengalen *waarschijnlijk* armer is, en zich in een ongunstiger toestand bevindt, dan in eenig ander gedeelte van Britsch-Indië.

De Regering voegt er bij, dat de vermeerdering van rijkdom schijnt te moeten worden toegeschreven aan de onveranderlijkheid der landrente (permanent-setlement), door lord Cornwallis ingevoerd. »Die onveran»derlijkheid is voor den zemindar eene krachtige »aansporing tot het invoeren van verbeteringen in den »landbouw. Deze uitkomsten hebben in Britsch-Indië »de [illegible] doen veld winnen, dat, welk stelsel »[illegible] (*zemindary-*, *ryot-* of *village-system*), »het cijfer der grondbelasting (*landrente?*) voor zeer »lange tijdperken moet worden geregeld. Men beweert, »dat personen, in dezen zin genomen, eene soort van »tooverkracht hebben uitgeoefend op de verbetering »van den toestand der inboorlingen (has acted like »a charm upon the condition of the people).» *Economist*, 26 Maart 1853.

In het Voorloopig Verslag (pag. 65 II) wordt tegen het gezag der twee Engelsche schrijvers, waarop de Regering zich beroept, overgesteld het werk van een ander Engelsch schrijver, J. W. Kaye, *The administration of the East-India-Company*, Londen 1853. Volgens dien schrijver zou onder de werking van het *zemindary*-stelsel in Bengalen, de welvaart niet zoo zeer van eenen begunstigden hoogeren stand, maar van de massa der landbouwers op eene in 't oog vallende wijze zijn toegenomen.

De Regering beantwoordt de aanhaling uit het werk van Kaye, door te verwijzen naar hetgeen diezelfde schrijver, op andere plaatsen van zijn werk, over het *ryotwar-settlement* en de regeling der landrente in de noord-westelijke provinciën zegt. Mem. van Beantw., pag. 30 II.

Waartoe, zal men zeggen, al deze aanhalingen? Het antwoord is gemakkelijk. De Regering is van oordeel, dat in het Reglement, bij uitzondering, van deze belasting, de landrente, melding behoort gemaakt te worden, omdat zij is de meest productive belasting, en 9 millioen of een vierde van alle geldelijke ontvangsten opbrengt, en omdat men door een gemeentelijken aanslag te noemen op vaste grondslagen voor wil komen, alles wat tot eenen vermomden hoofdelijken aanslag zou kunnen leiden. Maar om de juistheid van hare inzigten te staven, beroept zij zich alleen op Engelsche schrijvers en op een weekblad: voorstanders en tegenstanders van het gevoelen der Regering doen aan hunne zijde een beroep op een anderen schrijver. Wij vragen, is het geen treurig verschijnsel, dat noch Regering noch één enkel lid der Kamer, waar het eene zaak van zoo hoog gewigt geldt, zich bekend gemaakt heeft met de officiële stukken over het heffen der landrente in Britsch-Indië, in 1853 en in 1854 aan het Parlement medegedeeld?

Is de landrente voor onze bezittingen eene zaak van hoog belang: voor Engelsch-Indië is zij van oneindig meer gewigt; dáár toch bedraagt de landrente niet zoo als bij ons *vijf*, maar *twaalf* twintigste, voor alle geldelijke ontvangsten. Aannemende, dat naar evenredigheid der bevolking er in Nederlandsch-Indië niet meer belasting geheven wordt dan in Britsch-Indië (en het verschil is bijna niet noemenswaardig), dan is de landrente, die in Britsch-Indië geheven wordt, toch bijna twee en een half maal hooger dan bij ons. Wanneer het daarenboven uit die officiële stukken blijkt, dat men in Britsch-Indië eene regeling der heffing van de landrente heeft gevonden, die overeenstemt met de oude Hindoo-wetten, *en dus ook met de adat op Java*; eene regeling die te gelijker tijd grooter en meer bestendig inkomen aan de schatkist verzekert en de algemeene welvaart bevordert; eene regeling, die de welvaart van de groote massa der bevolking verzekert, die binnen weinige jaren de cultuur zoo zeer heeft doen toenemen, dat er nu in de westelijke provinciën geen woeste gronden meer gevonden worden, maar alles in cultuur gebragt is; eene regeling, waardoor gemeentelijke aanslag en verzekering van individueel landbezit, een onafscheidbaar geheel maken. Wanneer het blijkt, niet, dat er proeven genomen zijn, zoo als de Regering zegt, maar dat men met die regeling, in de noordelijke provinciën, in 1828 volgens een vast beraamd plan is begonnen, en dat zij daar reeds in 1843 geheel voleindigd was en aan de schatkist een inkomen van *zeventig millioen* gulden verzekerde; wanneer het blijkt, dat in dat uitgestrekte gewest met meer dan 40 millioen inwoners, die gunstige uitslag, zelfs niet op een enkel punt of tijdelijk, twijfelachtig is geweest; wanneer het blijkt, dat men nu nog bezig is die regeling in Punjanban en in de Hill-districten in te voeren, en dat ook in die gewesten daar, waar ze reeds ingevoerd is, de uitkomst nergens gefaald heeft; wanneer het blijkt, dat Inlandsche onafhankelijke Vorsten, het Britsch bestuur verzoeken, om die regeling ook in hunne staten in te voeren; wanneer het eindelijk blijkt, dat bij de commissie van enquête uit het Lagerhuis, de vraag *niet* meer was: is die regeling goed, is werkelijk de toestand der bevolking daardoor op zulk eene wonderbare wijze verbeterd en hare tevredenheid met ons bestuur toegenomen? maar *wel*, is er mogelijkheid om die regeling algemeen te maken; wanneer dit alles uit officiële parlementsstukken blijkt, dan vragen wij, had de Regering zich met die regeling der landrente niet tot in de minste bijzonderheden moeten bekend maken? Had zij niet in de Mem. van Toelichting en van Beantwoording op die officiële stukken moeten wijzen, opdat elk lid der Kamer in de gelegenheid zou zijn er zich ook mede bekend te maken. Had eindelijk de eerste vraag, die zij zich deed niet behooren te zijn: »kan *die* regeling der landrente ook op Java ingevoerd worden? Indien het antwoord op die vraag toestemmend ware gewcest, waaraan wij niet twijfelen, dan zou de Regering ten opzigte van de landrente hebben kunnen doen, wat zij nu ten opzigte van het cultuurstelsel gedaan heeft, en in art. 62 algemeene beginselen hebben kunnen stellen, in overeenstemming met welke later de billijke grondslagen voor de landrente zouden moeten vastgesteld worden.

De officiële stukken, die wij bedoelen, zijn de vijf rapporten over de Indische bezittingen, door de commissie van enquête aan het Lagerhuis aangeboden, en de beide rapporten over hetzelfde onderwerp door de commissie uit het Hoogerhuis uitgebragt.

De regeling der landrente in de noordwestelijke provinciën wordt meer bijzonder behandeld in een brief van den Raad van Directeuren der Oost-Indische Compagnie aan den Gouverneur-Generaal in Rade dd. 13 Augustus 1851, pag. 855—911 van het eerste Rapport Lagerhuis. De landrente in alle de provinciën van Britsch Indie, zijnde een onderdeel van het derde punt der enquête, wordt behandeld in het vierde verslag, en vult bijna de helft van de 275 bladzijden.

Tot toelichting en staving van het gedurende de enquête aangevoerde, zijn aan die verslagen toegevoegd, eene, wij zouden bijna zeggen volledige, verzameling van officiële stukken en statistieke bescheiden, omtrent alle de punten, welke het onderwerp der enquête hebben uitgemaakt.

De commissie van enquête had namelijk besloten, ten einde het onderzoek zoo volledig mogelijk te doen zijn, het zoo uitgebreide onderwerp, onder de volgende afzonderlijke hoofden te verdeelen.

1. De geheele inrigting van het bestuur over Indie, zoo wel in het moederland als in Indie:
2. Het krijgswezen van Indie te land en ter zee — de inrigting, uitgebreidheid en kosten er van.
3. De Inkomsten en uitgaven van het Britsch Indisch Rijk, aantoonende de opbrengsten van alle belastingen op den grond en van alle andere bronnen van inkomen; de wijze waarop elke belasting wordt aangeslagen en geheven, in de verschillende Presidentschappen en districten: daarenboven de vooruitgang van handel en scheepvaart in Indie.
4. De regterlijke instellingen van Britsch Indie, Europesche en inlandsche; de wijze van regtspraak in civiele en criminele zaken, en de werking van het stelsel, zoo als het blijkt, uit de statistieke tabellen, van Instructien, vonnissen en appellen.
5. De genomen maatregelen, de daargestelde en de bezoldigde inrigtingen tot bevordering van het onderwijs in Indie;
6. Werken van publiek nut, reeds uitgevoerd, in aanleg, en die een punt van onderzoek uitmaken:
7. Kerkelijke zorg voor de verspreiding van Christelijk geestelijk onderrigt:
8. Verschillende onderwerpen van onderzoek.

Men ziet het, dit onderzoek omvat alle belangen der Indische maatschappij, en hoewel nog niet geheel afgeloopen, stelt het ons nu reeds in staat, om een veel juister denkbeeld te verkrijgen omtrent alles wat Engelsch Indie betreft, dan wij van onze eigene bezittingen in Nederlandsch Indie kunnen bekomen, uit alles wat daarover tot nog toe èn door Regering, èn door particulieren is publiek gemaakt.

Dit kan zeker niemand verwonderen, die weet dat reeds alleen de bij het eerste rapport gevoegde officiële stukken en statistieke tabellen 670 folio bladzijden vullen, en dat daaronder de meest belangrijke depêches voorkomen, bijv. de brieven van den Raad van Bestuur der Oost-Indische Compagnie aan den Gouverneur-Generaal in Rade; over het financiëel- en belastingstelsel; uitvoerige berigten en geheime brieven van den Gouverneur-Generaal aan den Raad van Bestuur; met één woord, alle de meest belangrijke beschikkingen, sedert de hernieuwing van het charter in 1834, zijn zonder aarzelen medegedeeld.

Wij zouden zoo gaarne kortelijk ook het een en ander omtrent vele, ook voor ons, vooral nu, belangrijke punten vermelden: bijv. hoezeer het heilzame der vrijheid van drukpers is gebleken en erkend, ook door vroeger hevige tegenstanders; hoe de uitbreiding van onderwijs en het oprigten van scholen, door geheel Indië, met alles wat door de kerk en zendelingen, geheel buiten bemoeijenis van het Staatsgezag, tot verspreiding van het Christendom gedaan is, langzamerhand maar steeds sneller, niet alleen vermeerdering van welvaart heeft doen ontstaan, maar ook eeuwenoude volksvooroordeelen heeft doen verdwijnen; zoodat bijv. het verbod aan vrouwen, om zich met het lijk van den man te doen verbranden, niet alleen geene tegenkanting, maar hartelijke medewerking heeft gevonden, bij Hindosche grooten en priesters, en later zelfs de verandering zonder verzet is kunnen uitgevoerd worden, waarbij bepaald wordt, dat een Hindoo, die tot eene andere godsdienst overgaat, daardoor zijn erfregt niet verliest; doch wij zouden te uitvoerig wor-

den, en keeren terug tot het onderwerp, dat wij meer bijzonder wilden behandelen: de landrente.

Éene opmerking nog vooraf: toen in 1813 het charter der Oost-Indische Compagnie moest vernieuwd worden, werd eene enquête in Engeland noodig geacht èn bij het Lager- èn bij het Hoogerhuis; bij de hernieuwing van het charter in 1833 begreep men ook, dat eene enquête noodig was. Beide keeren werden alle gevraagde bescheiden medegedeeld en publiek gemaakt: daarenboven was na 1814 telken jare aan het Parlement medegedeeld, een verslag omtrent alle tot Indië betrekking hebbende onderwerpen (*a Financial Statement*); zoo immer of ergens dan moest bij de vernieuwing van het charter in 1853 eene enquête wel overbodig schijnen; en toch beide Huizen achtten ze noodig, en het blijkt nu, dat zij juist gezien hebben. Wij zullen voor het eerst bij de wet een reglement op het beleid der Regering vaststellen; wij weten nog weinig van Nederlandsch Indië: is het om die reden, dat eene enquête hier te lande overbodig geacht wordt?

---

Zoo wij de afzonderlijke rubriek „*Nederlanderachtigheden*" niet hadden opgeheven, zeker behoorde daaronder eene plaats te vinden, wat wij in *de Nederlander*, No. 1238, aantroffen:

„Wij zijn, al is er veel dat we in de Grondwet, vóór en na 1848, afkeuren, meer dan de vrijzinnigen, *constitutionneel*. Wij vergeten niet, dat de eigenaardigheid der nieuwere staatsvormen tot historische vooruitgang en volksontwikkeling behoort. De grondtrekken naar wier verwezenlijking gestreefd wordt, *eenheid van den Staat*, waarbij de kracht en vastheid van het geheel in de zelfstandigheid en organische werking der deelen haar steun vindt; *medewerking de Natie*, door haar vertegenwoordigers, wanneer verhoogen van belasting of veranderen van wetten, wanneer belangrijke wijziging der bestaande orde van zaken vereischt wordt: *deze hoofdbeginselen der constitutionnele Regering staan met de eischen van het Europesche staatsregt van oudsher in verband*. Ook komt de Nederlandsche Grondwet in de hoofdlijnen overeen met hetgeen de voortreffelijkste onzer staatslieden lang vóór 1795 en niet in den geest der Revolutie, bij den wensch naar hervorming van het Gemeenebest, bedoeld hebben. Wanneer men aldus in het oog houdt, dat niet de natuur der Grondwet revolutionnair is, maar dat de Grondwet door de revolutionnaire begrippen *gedénaturaliseerd* wordt, zal men inzien, dat wie anti-*revolutionnair* blijft, niet anti-*constitutionneel* wordt.

„De vraag is niet naar de voortreffelijkheid der voorschriften en bepalingen, die de Grondwet verordent. Zelfs onder den meest ellendigen regeringsvorm is men verpligt tot getrouw en ijverig gebruik van elk middel, hetwelk de constitutie, ter handhaving van regt en waarheid, aan de hand geeft. Van daar dat de Christen geen vrijheid heeft, om zich aan de uitoefening van het stemregt te onttrekken, zelfs waar, gelijk in Frankrijk, het *vote universel*, in verband met de meest anarchieke begrippen, ingevoerd werd. Dit voorschrift eener *Christelijke zedekunde* is tevens grondbeginsel der *anti-revolutionnaire politiek*; ondergeschiktheid aan verkregen regt, met een gestadig streven, om het onder den invloed der alleen ware beginselen te brengen.

„Zal het baten, of we aldus getuigenis en rekenschap geven van onzen constitutionnelen zin?"

Zeker is de betrachting van een oud Hollandsch spreekwoord: „als het tij verloopt, verzet men de bakens", prijzenswaard; maar..... als men *nu* begint te spreken van *constitutionnelen zin* of van *constitutionnele beginselen*, dan valt het ons moeijelijk, wat den boventoon voert: „de opregtheid der duiven, *of* de listigheid der slangen", juist te onderscheiden.

# Buitenland.

## ALGEMEEN OVERZIGT.

Wij zijn heden verpligt, wegens onze beperkte ruimte, ons te bepalen tot een overzigt van de buitenlandsche aangelegenheden.

De *Moniteur* deelt eene depêche uit Weenen, 13 dezer, mede, meldende, dat het zeker is, dat een corps van 18,000 man Franschen en Engelschen reeds op de oevers van den Donau te Routschouk, tegenover Giurgewo is zamengetrokken. De Turken, die de Russen, den 7 en 8 dezer, onder de muren van laatstgenoemde stad geslagen hebben, werden door Omar-Pacha in persoon aangevoerd. Men gelooft, dat de Russen ook den Donau bij Oltenitza zijn overgetrokken.

De berigten uit Konstantinopel van den 5 dezer melden, dat de hertog van Cambridge den 2den te Konstantinopel was teruggekeerd, om eene bijeenkomst met den Oostenrijkschen internuntius, den heer von Bruck, te hebben. Den volgenden dag hield hij met den Sultan eene revue over eene Turksche brigade en de 20 stukken artillerie van zijne eigene brigade. Den 4den was hij weder naar Varna vertrokken. Omar-Pacha heeft te Silistria belooningen uitgereikt. De Armenische Bisschop heeft een mandement uitgevaardigd, waarbij hij zijne geloofsgenooten uitnoodigt, Gode te danken voor de door de Turken behaalde overwinnigen. De zeeroof in den Griekschen archipel is grootendeels gefnuikt. Een hevige brand heeft bijna het geheele handelskwartier te Salonica vernietigd. Aanzienlijke hoeveelheden koren en tabak zijn verloren gegaan.

De Russen zouden hunne reeds aangekondigde voorwaartsche beweging in Wallachije vervolgen. Men beweert te Parijs, dat deze beweging van Rusland den intogt der Oostenrijkers in de Vorstendommen zal verhaasten. Wij hebben veeleer reden om aan te nemen, dat die beweging den intogt der Oostenrijkers zal doen uitstellen. Oostenrijk moet toch, volgens het tractaat van 20 April, eerst dan een meer werkdadig aandeel aan den strijd nemen, wanneer Rusland een weigerend antwoord op de nota van 2 Junij zal hebben gegeven. Volgens alle tot nog toe bekende lezingen van het antwoord van den Czaar op de gedane sommatie, zou dat antwoord ontwijkend zijn. De *Indépendance Belge* althans beweert voortdurend, dat de analyse, die dat blad van het antwoord heeft gegeven, (reeds vroeger door ons medegedeeld) de ware is. Indien dit nu aangenomen mag worden, dan doet Rusland concessiën en stelt zelfs voor, op zekere grondslagen te onderhandelen. Dit alles moge nu volstrekt onvoldoende geacht worden, zeker is het, dat dit antwoord geene volstrekte weigering daarstelt, en de best onderrigte personen gelooven dus, dat Pruissen van deze gelegenheid gebruik zal maken, om nieuwe voorstellen te doen. Oostenrijk kan dan niet voortrukken en de Russen met geweld uit de Vorstendommen verdrijven, wil het zich niet van het kabinet van Berlijn verlaten en het tractaat van 20 April vernietigd zien; integendeel moet het trachten dat tractaat nog vaster te bevestigen, en dus moet het op dit oogenblik een strijd met de Russen vermijden. Reden te meer om aan te nemen, dat de terugtogt der Russen naar Wallachije veeleer het binnenrukken der Oostenrijkers zal beletten dan bevorderen.

De Fransche bladen houden zich bezig met beschouwingen over de proclamatie van Keizer Napoleon te Calais. Dit stuk wordt als zeer oorlogzuchtig en in zekeren zin als een indirect antwoord op het antwoord van Keizer Nicolaas beschouwd. De uitdrukking, dat deze troepen *de eerste* zullen zijn, die de Keizerlijke adelaars naar het Noorden zullen voeren, doet onderstellen, dat dit expeditiecorps nog aanzienlijk versterkt zal worden. De *Globe* beweert zelfs, dat 30.000 man Fransche troepen weldra op de kusten van de Oostzee zullen landen. Voorts heeft het de aandacht getrokken, dat de Keizer gezegd heeft: dat dringende pligten hem *vooralsnog* verwijderd houden van het tooneel der gebeurtenissen. Men grondt op die uitdrukking allerlei berekeningen en redeneringen over de gevallen, waarin de Keizer in persoon zich naar het oorlogstooneel zou begeven; wij gelooven, dat de mogelijkheid zelfs daarvan zeer betwijfelbaar is.

Volgens telegrafische depêches uit Hamburg tot den 11den, houdt de vereenigde vloot het geheele eiland Aland ten strengste geblokkeerd.

Den 11 Julij heeft lord Dudley Stuart verlof bekomen bij het Lagerhuis een wetsvoorstel in te dienen, waarbij de handel in nieuwe Russische schuldbrieven, gedurende den oorlog, als eene misdaad wordt strafbaar gesteld. Eergisteren avond verklaarde sir James Graham, dat de monden van den Donau en van 1 Augustus a. s. ook de Witte zee geblokkeerd zijn.

Wat de berigten uit Spanje betreffen, deze bevestigen meer en meer het gevoelen van hen, die van oordeel waren, dat het Spaansche gouvernement de zaken van de gunstigste zijde voorstelde en meer en meer de waarheid verbloemde. Niet alleen wordt dit door particuliere correspondentien bevestigd, maar de *Moniteur* meldt zelfs, dat er *pronunciamentos* hebben plaats gehad op verschillende plaatsen en voornamelijk in de provincie Valencia, waar de republikeinsche partij het hoofd moet opsteken. De *Gazetta de Madrid* noodigt alle officieren en soldaten, die deel genomen hebben aan den opstand, uit, om terug te keeren en zegt hun de genade van de Koningin toe. Men heeft beweerd, dat de generaal Messina zich van de rebellen had gescheiden. Dit is in zoo ver waar, dat deze generaal zich van het hoofdcorps onder generaal O'Donnell, dat nog versterkt is door de troepen, die generaal Serrano hem te gemoet heeft gevoerd, zich vooruit naar Andalusie heeft begeven, om die provincie in opstand te brengen, vóórdat de insurgenten, die derwaarts rukken, er zullen zijn gekomen en de beweging dus gezamenlijk te doen werken. Depêches uit Madrid van 13 dezer spreken van een gevecht tusschen de republikeinen van Valencia en de Koninklijke troepen, waarbij de eersten geslagen, hun aanvoerder gedood en 54 hunner gevangen zouden zijn genomen. De generaal San-Ramon is ad interim met de portefeuille van oorlog belast, gedurende de afwezigheid van generaal Blaser, die de uitgetrokkene Koninklijke troepen aanvoert. De toestand van Spanje is dus alles behalve gunstig.

Het stoomschip *Calcutta* heeft de Indische mail te Triest aangebragt. De nieuwstijdingen zijn van belang ontbloot. Er zijn geene berigten uit China.

# Binnenland.

## Staten-Generaal.

### Tweede Kamer.

ZITTING VAN ZATURDAG, 15 JULIJ.

Aan de orde van den dag is de voortzetting der beraadslagingen over het voorstel van den heer Groen van Prin[sterer], ter wijziging van de bestaande verordeningen omtrent de autorisatie voor bijzondere scholen.

De heer VAN NISPEN beantwoordt den heer van Bosscha, en doet uitkomen, dat het betoog van dien spreker, dat de Koning het regt tot hoogere beslissing niet heeft, door de wet van 1806 zelve niet genoeg geregtvaardigd wordt.

Hij gaat het verder betoog van den heer Bosscha na omtrent de besluiten van 1830 en 1842. Art. 1 van het besluit van 1830 is, naar het stelsel van den heer Bosscha zelf, een gebruik maken van de bevoegdheid des Konings en een ontnemen van dat zoogenaamde regt der Departementale besturen. Hoe kan men dan het regt des Konings betwisten? Spr. keert de woorden, door den min. van bi[n]nenl. zaken gisteren gebezigd, om; hij gelooft dat het eene bevestiging van de magt des Konings is, om op eene regte klagte regt te doen verschaffen. Hij vreest, dat de woorden des ministers naar buiten een min gunstigen indruk zullen maken. Wat de weinige uitwerking aangaat, die het voorstel van den heer Groen zal hebben, geeft hij dit toe, als het hooger bestuur aan de wet van 1806 eene bekrompene uitlegging blijft geven.

Spr. wijst op de beloften bij de Grondwet gedaan; zoo lang er nog wetten zijn, die met de Grondwet in strijd, maar nog niet afgeschaft zijn, moeten zij op de meest milde wijze worden uitgelegd. Hij herinnert de moeijelijkheden, welke uit eene strenge toepassing der wet van 1806 in den jare 1825—1830 zijn ontstaan en aan de o[n]... vaardigheden en het verkeerde om de jeugd in een ... lijf te plooijen van hetgeen men haar als goed opdr[ingt], roept in het geheugen terug, wat er vóór het besluit [van] 1842 gebeurd is, alsmede bij de herziening der Gro[ndwet] en later bij de aanbieding der voordragt nopens het o[nder]wijs door den minister de Kempenaer. En hij vraagt, of dan daaruit niet blijkt, dat het voorstel van den heer GROEN daartoe strekt om in eene lang bestaande be[hoefte] te voorzien; hij hoopt dan ook, dat het door de [Kamer] moge aangenomen worden.

De heer VAN LIJNDEN komt op tegen de reden ge[isteren] door den heer van Bosscha gehouden, wiens verd[ediging] eene betere zaak waardig was. Hij vereenigt zich [met] hetgeen door den heer van Nispen daartegen werd in[gebragt] en voegt er nog het een en ander, tot nadere verduidelijking bij; ook zijn betoog loopt vooral over de veel bes[proken] artikelen der wet van 1806.

Hij bestrijdt wijders het argument des Ministers, dat het ontijdig zou zijn dit voorstel aan te nemen, [daar] toch de wet bij den Raad van State aanhangig is; een uitstel, een verwijzen op de toekomst, een af[wijzen]... komt met nadruk op tegen de paragraaph van het [adres] der Kamer, waarin gezegd wordt, dat het voorstel [ontij]dig is, omdat het maar een klein smaldeel der be[volking] betreft. Zijn dat woorden van eene Nederlandsche [verte]ring? Moet dan voor minderheden het regt verk[regen] geweigerd worden?

De heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE ziet [zich] tot zijn leedwezen verpligt de redenen te ontwikkelen, [waarom] hij tegen het voorstel zal stemmen. Hij heeft al[le eer]bied voor de gave van den voorsteller. Hij betreurt h[et], dat men eerlang de beide uitstekende mannen, de [heeren] Groen en van der Brughen, in de vergadering zal [missen], ofschoon hij ook hulde moet brengen aan de talen[ten van] hen, die hun vervangen. Wat de zaak zelve aang[aat], looft hij, dat thans nog niet het oogenblik is gekom[en om] in de hoofdbeginselen der regeling van het lager o[nderwijs] door te dringen. Er is thans alleen quaestie over ui[tlegging] en geschiedenis. Ook hij treedt in eenige ontwikk[eling tot] verduidelijking van den geest der wet van 1806.

Hij treedt in al de behandelde vraagstukken over ... enz. niet, maar onderzoekt alleen, of dit voors[tel kan] worden aangenomen. Hoezeer hij nu daartegen gee[n] wettig bezwaar heeft, acht hij het voorstel evenwel ... Het voorstel kan bovendien geen doel treffen. Wat [zal het] toch baten, als de minister, zooals hij gisteren ... heeft, waarvoor Spr. hem dank zegt, aan de uitle[gging] niet hecht. Dan is de wet, al wordt zij aangenom[en, in de] gegeven omstandigheden toch doelloos. De Min. zou ... zijne uitlegging der wet van 1806, dat de Koning [be]voegd is in het hoogste ressort uitspraak te doe[n, den] Koning moeten ontraden een voorstel te bekra[chtigen], waardoor de aanstaande wet uit haar verband ger[ukt wordt]. Het voorstel is eene ontijdige greep in het gehee[l]. Hij is er daarom tegen.

De heer VAN LENNEP meent, dat de discussien ... toe te veel hebben geloopen over de wet van 18[06], daarbij te weinig op de toekomst gelet is. Al de ... ders zeggen, dat het voorstel in den toestand der ... 1806 niet past; maar deze wet is juist eene ... der wet van 1806, en dan ontstaat alleen ... of de behoefte, die hetzij al dan niet aan... op de voorgestelde wijze zal worden vervuld ... nu reeds van het eene tot het andere stelsel zal ... Het komt Spr. onverklaarbaar voor, dat de Regering zich daartegen zoo verzet.

De heer DE BRAUW meent, dat de discussien op ... verkeerd terrein zijn gebragt; want dat het hier ... niet geldt art. 194 der Grondwet, maar alleen ... andering te brengen in de wet van 1806. Volgens ... meening is er evenwel geene verandering te brengen ... wet, zonder art. 194 der Grondwet op het oog te ... en dan meent de spr., dat de regeling, die nu ... wordt, lijnregt in strijd is met art. 194 der Grondwet. Dit grondwettig bezwaar voor hem is onoverkomelijk ... kan derhalve het voorstel niet helpen aannemen.

De heer VAN GOLTSTEIN zal niet al de redenen opsommen, welke hem nopen om tegen het voorstel te stemmen. Hij zal slechts een enkel bezwaar aanvoeren, daarop nederkomende, dat het voorstel strekt, om het bestaande stelsel van onderwijs te doen vervangen door een ander stelsel, zonder de voorwaarden te eerbiedigen, onder welke door de Grondwet het invoeren van dat stelsel is toegelaten. Dit bezwaar werd door den Spr. zeer uitvoerig uitgezet.

De heer VAN HOËVELL wil de redenen ontwikkelen, waarom hij gestemd is tegen het voorstel. Spr. keurt af de scheiding der particuliere scholen, omdat de godsdienstige begrippen, daar ingeprent, naar Spr. meening, verderfelijk zijn. Intusschen wil de Spr. vrijheid voor die particuliere scholen, niet slechts om het beginsel der vrijheid, maar ook omdat in het toekennen van die vrijheid zelve het levenselement zal benomen zijn aan de partij, die Spr. bestrijdt; want die partij ontleent slechts krachten aan den strijd om die vrijheid te verwerven. Men geve de vrijheid tot oprigting van particuliere scholen naast de nationale scholen; en dan zal men zien dat, door aan de laatste de meest mogelijke voortreffelijkheid te geven, de bijzondere scholen de concurrentie niet zullen kunnen volhouden.

Tot het wetsontwerp zelf overgaande, zegt Spr. dat te weinig gelet is op art. 21 van de wet van 1806; volgens hetwelk aan den Koning is opgedragen, wat de heer Groen wenscht, dat de wetgevende magt doen zal. Spr. vraagt, of het nu niet treden is in de bevoegdheid des Konings, wanneer deze Kamer het initiatief nam om regelen te stellen, die aan den Koning toekomt te bepalen? Doch aangenomen zelfs, dat hier niet getreden werd op het gebied der Koninklijke magt, zou zoodanige regeling nooit kunnen worden tot stand gebragt in strijd met de Grondwet, en dit doet het voorstel wel. Hier treedt Spr. in beschouwingen over het grondwettig bezwaar, reeds door vorige Spr. ontwikkeld.

Het eenige middel, om het doel te bereiken, dat men zich voorstelt, acht de spr. eindelijk daarin te bestaan, dat de meerderheid der kamer, verklarende dat de wet van 1806 de bevoegdheid toekent aan den Koning, om tusschen beide te treden, een zedelijke dwang uitoefene op het Ministerie, en om dien overeenkomstig te handelen.

De heer DE KEMPENAER betoogt mede de ongrondwettigheid van het voorstel, en zijn strijd met de bestaande wetgeving.

De heer GROEN verlangt thans als voorsteller het woord. In de eerste plaats behandelt hij eenige preliminaire punten, (door verschillende leden behandeld, en komt daarna tot de opzettelijke wederlegging der hoofdbezwaren, tegen zijn voorstel aangevoerd: zooals de ongrondwettigheid, overbodigheid, ontijdigheid en schadelijkheid. In de hoofdzaak kwam de rede des Spr. overeen met den inhoud der Mem. van Beantwoording, die bereids aan onze lezers bekend is. Geen enkel nieuw gezigtspunt werd door den Spr. geopend, hetgeen trouwens wegens het veel besprokene van het onderwerp moeijelijk viel (Wij komen later op deze zeer uitgebreide redevoering terug.)

De MINISTER VAN JUSTITIE, wiens ondersteuning van het voorstel door den heer Groen, in den loop van zijne rede was ingeroepen, heeft nog aangetoond, dat hij die ondersteuning niet kon verleenen, en beriep zich daartoe op zijn voornemen, zoo van vroeger als thans, om de Grondwet uit te voeren, zoo als zij bestaat, waarmede het voorstel, naar des ministers meening, echter strijdig was. Inderdaad was die meening zeer zonderling, tegenover den Minister van Binnenlandsche Zaken, die verklaard had, dat de Regering tegen het voorstel geen grondwettig bezwaar had.

Daarna heeft de Graaf SCHIMMELPENNINCK, ook naar aanleiding van des heeren Groen's rede, kortelijk de redenen ontwikkeld, waarom hij stemmen zou *tegen* het voorstel; en heeft de heer VAN HOËVELL geprotesteerd tegen de uitdrukking van den heer GROEN, dat hij ten aanzien van dit onderwerp zou zijn geleid geworden door eene *arrière pensée*, waarop de heer GROEN op nieuw heeft geantwoord, betuigende dat dit zijne bedoeling niet geweest was, en werden vervolgens de discussiën gesloten.

Het voorstel werd met 31 tegen 17 stemmen VERWORPEN.

Vóór stemden de heeren: v. Rappard, v. Foreest, Mackay, Luijben, v. Lennep, Groen, v. d. Brugghen, v. Lijnden, v. Asch v. Wijck, v. Nispen, Dommer, Meeussen, Baud, Rochussen, Elout, v. Heiden Reinestein en de Voorzitter.

De heer GROEN trok *daarop zijn voorstel in.*

Eindelijk is bepaald, dat Maandag ten 11 ure zal plaats hebben de interpellatie van den heer Thorbecke aan den Min. van Buitenl. Zaken.

---

## *'s Gravenhage*, 14 Julij.

Bij besluit van den 14 Maart, nº. 82, heeft Z. M. den heer Mr. P. J. Elout van Zoeterwoude, lid van de 2de Kamer der Staten-Gen., adeldom verleend voor hem en zijne wettige nakomelingen met het praedicaat van *jonkheer*.

—

Z. M. heeft den adspirant-ingenieur A. J. H. Beeloo, bevorderd tot ingenieur der 2e kl. en als zoodanig overgeplaatst van 's Rijks werf te Amsterdam naar die te Vlissingen.

—

Z. M. heeft benoemd: tot 2de luit. bij het wapen der infanterie: bij het 4de regement, de kadets R. T. Muschart en C. L. H. von Freijtag von Overstraten; bij het 5de regement, de kadets A. A. E. Phaff, E. baron van Aylva Rengers, F. A. B. Grooss en S. C. E. D. Verschoor; bij het 6de regement, den kadet W. baron Taets van Amerongen; bij het 7de regement, de kadets J. H. Witsenborg en G. F. Zurich; bij het 8ste regem. de kadets W. Bannier, W. de Hartog en A. J. J. L. Prinsen; tot 2de luit. bij het wapen der cavalerie: bij het 3de regem. dragonders, den kadet E. Visser; bij het 4de regem. dragonders, den kadet V. W. R. baron Bentinck tot Schoonheten; tot 2den luit. bij het wapen der artillerie: bij het regement veldartillerie, den kadet P. A. H. G. Thesingh; bij het 1ste regem. vestingartillerie, den kadet jhr. H. J. P. van der Wijck; bij het 2de regem. vestingartillerie, den kadet L. G. Berends; bij het regem. rijdende artillerie, den kadet A. J. F. Egter; tot 2den luit. bij het corps ingenieurs, mineurs en sapeurs, de kadets W. F. Koster en N. H. Nierstrasz; tot 2de luit. bij het leger in Oost-Indie: bij het wapen der infanterie, de kadets J. G. Scharp, F. J. W. Mekern, C. T. F. Bernard, L. F. van Otterloo, D. A. C. F. W. Verstege, F. P. van der Giessen en W. F. K. R. Weber; bij het wapen der cavalerie; de kadets A. F. Huijgen en W. G. K. A. van Overveldt; bij het wapen der artillerie: de kadets A. Haga, W. A. Brugman, L. F. Hojel, A. N. Coblijn, A. K. Brondgeest, W. A. van Son, D. de Graaff en J. B. Essers; bij het corps der genie en sapeurs, den kadet W. D. Schlosser; allen herkomstig van de Koninklijke academie voor de zee- en landmagt.

---

* HH. KK. HH. Prins en Prinses Hendrik, benevens H. K. H. Prinses Frederik en HD. dochter, Prinses Maria, zijn heden morgen met den spoortrein van 10½ ure uit de residentie naar Rotterdam vertrokken ter bijwoning van het muzijkfeest, van waar HD. heden namiddag ten 4 ure in de residentie terug verwacht worden. Twee treinen vertrokken op datzelfde uur naar Rotterdam.

---

* Z. M. de Koning van Portugal en HD. broeder, de Hertog van Oporto zijn heden met een aanzienlijk en talrijk gevolg alhier aangekomen. In dit gevolg merkte men o. a. op den Hertog van Terceirai, als staats- en krijgsman beide uit de jongste geschiedenis van Portugal bekend, den Burggraaf de Seisal, den Graaf de Mello, den Burggraaf de Carreira, vroeger ridder de Abreu em Lima en gezant in Nederland, den baron de Sarmento, den Kolonel Folquem. De vorstelijke personen en hun gevolg zijn afgestapt aan het zoo fraai gelegen *Hôtel de Bellevue*, dat zoo uit- als inwendig met smaak was versierd. Het gezigt op het hertenkamp en het bosch is voortreffelijk, maar niet minder aanlokkelijk is de nieuw achter het hôtel aangelegde tuin. Boven het frontespice wapperen de Portugesche, de Oranje en Nederlandsche vlaggen; van de vestibule af tot aan de groote zaal zijn keur van bloemen en planten aangebragt, eveneens in de belendende salons, die alle rijk en prachtig met spiegels en kroonen gestoffeerd zijn. Z. M. de Koning van Portugal bewoont dezelfde salons, die vroeger door vele gekroonde hoofden zijn bewoond geweest, als door Z. M. den Keizer van Rusland, den Koning van Pruissen en Wurtemberg, de Koningin Moeder van Engeland, den Kroonprins van Zweden en Noorwegen en Scherif-Pacha. Onmiddelijk na HD. aankomst werd Z. M. gecomplimenteerd door Z. K. H. prins Frederik en de burgerlijke en militaire autoriteiten, en vatte voor het hôtel eene eerewacht post. Bij de aankomst der Vorstelijke personen werd door het Hoornmuzijk van het regement grenadiers en jagers het Wilhelmus en andere liederen uitgevoerd. Z. M. is door den schout-bij-nacht van Karnebeek, den graaf van Lijnden, opper-stalmeester van Z. M. en den ordonnans-officier Jhr. Casembroot aan het Stations-gebouw ontvangen. Z. M. was gezeten in eene koninklijke koets; ook het gevolg was in hofkoetsen gezeten. Kort na HD. aankomst werd door een der heeren, behoorende tot het gevolg, Z. Exc. de Minister van Staat en van Buitenlandsche Zaken, de heer van Hall naar het hôtel begeleid, die bij Z. M. ten gehoore is ontvangen.

---

Z. M. heeft, bij besluit van den 5den dezer, den heer Hoppenbrouwers, gepensionneerd majoor titulair en gewezen kommandant der koninklijke marechaussée in Limburg benoemd tot commandeur der orde van de Eikenkroon.

---

Z. M. heeft art. 3 van het besluit van 14 Junij 1852, houdende voorschriften omtrent de ambtenaren en bedienden bij de provinciale griffien en hunne bezoldigingen, aldus gewijzigd:

« De bezolding der ambtenaren en bedienden bij de Provinciale griffien is niet hooger, dan voor elken rang in de bij dit besluit gevoegde tabel is bepaald.

» Zij wordt dienovereenkomstig door de Ged. Staten, onder goedkeuring van onzen minister van Binnenlandsche Zaken, voor elken ambtenaar of bediende bepaald. »

Tevens zijn het 2e lid van art. 6 van het besluit van 14 Junij 1852, alsmede de kolommen van de daarbij gevoegde tabel, aanwijzende het minimum der aan elken rang verbonden bezoldiging, ingetrokken.

---

* Heden heeft aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken de aanbesteding plaats gehad van 1º. de werken ter herstelling en vernieuwing van het gebouw in gebruik bij de Algemeene Landsdrukkerij, op den Fluweelen Burgwal te 's Gravenhage; en 2º. het verwen van al het buitenwerk en de uitvoering van werken ter herstelling van het houtwerk van het gebouw voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, op het Binnenhof te 's Gravenhage; zijnde perceel Nº. 1 aangenomen door den heer Schippers voor de som van *f* 6,934, en perceel Nº. 2 door de Wed. Gulden voor de som van *f* 3,300.

---

De *Staats-Courant* deelt een staat mede van het vervoer van goederen, langs het kantoor van Rhijnvaart te Lobith, gedurende de zes eerste maanden van 1854, in vergelijking der zes eerste maanden van 1853. Daaruit blijkt, dat in de eerste helft van het jaar 1854 zijn *opgevoerd* 2,594,349 centenaars goederen, tegen 2,113,097 in 1853; en *afgevoerd* 4,928,989 centenaars in 1854 tegen 3,465,780 centenaars over 1853. Voorts heeft de scheepvaart en het goederenverkeer op den Rhijn over de zes eerste maanden van 1854 bedragen 5,133 schepen, bevattende 7,285,746 centenaars goederen.

---

Wij vernemen, dat er door de directeuren der stoomboot *de Onderneming* tusschen Rotterdam en 's Hage reeds drie processen-verbaal zijn opgemaakt tegen schippers, die opzettelijk en moedwillig hunne vaartuigen tegen die boot hebben aangestuurd. De broodnijd gaat in dit geval wat al te ver; want niet alleen dat de stoomboot daardoor beschadigd wordt, maar de passagiers verkeeren door zulk eene handelwijze voortdurend in gevaar. (*Arnh. Ct.*)

---

Naar wij vernemen, is dezer dagen door eenige voorname ingezetenen van Leeuwarden, een adres aan Z. M. opgezonden, ter ondersteuning van een adres, onlangs ingediend, om eene voorloopige concessie te erlangen tot een exploitatie van een spoorweg van Harlingen door Friesland, Drenthe, Overijssel tot Rheine in Hannover.

---

De *Arnh. Cour.* berigt, dat er binnen kort eene voordragt tot wijziging der wet op de jagt en visscherij bij den Raad van State zal worden aangeboden.

---

Den 13 Julij kwam van het Nieuwe Diep Zr. Ms. stoomboot *Amsterdam*, komm. kapt.-luit. J. J. Spanjaard, te Hellevoetsluis aan, hebbende aan boord Z. K. H. den Prins van Oranje, benevens HDs. gouverneur. De hoofden der Marine en het plaatselijk bestuur begaven zich kort daarop, aan boord, ten einde Z. K. H. te verwelkomen.

---

Den 13 Julij is te Tilburg in het Oude Vrouwen-gesticht het 100ste verjaringsfeest gevierd van de jonge dochter Maria Anna Mutsaers, welke op 13 Julij 1754 in die stad is geboren.

---

Te Breda heeft men den grafkelder ontdekt, waarin het stoffelijk overblijfsel van Adriaan Janszoon van Bergen, den bekenden turfschipper, die door eene welberaamde krijgslist onder Prins Maurits, de soldaten tot de overrompeling van het kasteel, in 1590, in zijn schip verborgen had. Eene koperen plaat op de nog onbeschadigde kist toonde den naam aan. Om het gebeente zat een flanellen hemd, dat slechts aan de naden had losgelaten.

---

In den gemeenteraad van Haarlem van den 12 dezer zijn o. a. gelezen de beschikkingen van Ged. Staten goedkeurende *f* 900 uit te geven voor de grondslagen van het standbeeld van L. J. Koster.

---

Uit de Vlaamsche gewesten schrijft men ons:

« Als proefneming zal er in Belgie een proefstrijd, of wedstrijd worden gehouden, tusschen de middelbare scholen van den Staat en die der gemeenten en provinciën, welke eene toelage ontvangen van het Gouvernement. De derde klasse dier scholen zal *verpligt* zijn aan dien wedstrijd deel te nemen. Verder zal er een *bijzonder* en *facultatief* concours voor het Vlaamsch *mogen* worden opgerigt in de Vlaamsche provinciën.

« De zoogenaamde « Vlaamsche beweging » is er zeer geraakt over, dat het Gouvernement wel *wil* dulden, dat men Vlaamsch *kent*, maar dat het dit niet *noodig* acht en dat de Vlaamsche leerlingen niet *verpligt* zijn bewijzen te geven, dat zij hunne *moederlaal* kennen.

« De Belgische regering doet veel voor het onderwijs en tot verspreiding van goede lectuur. Zoo schonk zij onlangs aan het *Willems Fonds* eene toelage van *duizend* francs, onder voorwaarde in de Vlaamsche gemeenten uit te deelen *duizend* exemplaren van een werk geschreven door den heer *van de Walle*, getiteld: *Schets van Belgie's toestand, met betrekking tot de Staatkunde, de zedelijke en stoffelijke belangen des Lands.* (*U. C.*)

---

# **Hoorn**, 14 Julij. Heden werden een vijftigtal gevangenen in het huis van Correctie verblijd met de gunst van gratie, voor den een meer en voor den anderen minder. Zoo werden onderscheidene begunstigd met eene vermindering van zes maanden, anderen met drie maanden afslag van hunnen straftijd. Drie werden er geheel ontslagen. Verheugend was het te zien hoe deze gunst op het zedelijk gevoel dier ongelukkigen eenen merkbaren indruk maakte, en het is te hopen, dat die indruk blijvend zij, opdat zij eens, aan de maatschappij teruggegeven, den goeden weg mogen blijven bewandelen.

---

**Utrecht**, 14 Julij. Maandag avond jl. heeft in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen alhier de vroeger aangekondigde vergadering van aandeelhouders en belangstellenden in eene te dezer stede te bouwen Wasch- en Bad-inrigting plaats gehad. Uit het daar medegedeelde verslag is gebleken, dat tot daarstelling van zoodanige Inrigting benoodigd zal zijn een kapitaal van *f* 18,740, waarvan reeds door aandeelen en giften *f* 12,950 zijn bijeengebragt, zoodat nog ontbreekt eene som van *f* 5790. Algemeen betreurde men, dat tot hiertoe nog zoo weinig belangstelling in eene zoo nuttige en heilzame Inrigting werd ondervonden en werd de wensch geuit, dat spoedig voor het volle kapitaal mogt zijn ingeschreven, opdat eindelijk in uitvoering kan worden gebragt een reeds geruimen tijd bestaan hebbend plan, welks uitvoering de Stedelijke regering reeds heeft getracht te bevorderen, door kosteloos voor dat doel af te staan een stuk grond, op de Catharijne kade alhier. Het bestuur der daar te stellen Wasch- en Bad-inrigting was onderrigt geworden, dat de weinige deelneming, die tot hiertoe daarvoor was getoond, door velen werd verklaard uit de wijze, waarop het bestuur zich als het ware heeft geconstitueerd, en aangezien datzelfde bezwaar ook door de aanwezige aandeelhouders werd opgegeven, als vermoedelijke oorzaak dier geringe deelneming, zoo werd voorgesteld en met algemeene stem-

men besloten, dat het tegenwoordige bestuur zich zou blijven belasten om het nog ontbrekende kapitaal te trachten bijeen te brengen, terwijl zoodra voor het volle kapitaal zal zijn ingeschreven, alsdan door de aandeelhouders en uit hun midden een bestuur zal worden gekozen, om zich met het ontwerpen van een nieuw reglement en de verdere leiding der zaak te belasten. Tengevolge dier beslissing heeft men gemeend, dat een voorname grond van de bestaande bezwaren zou zijn weggenomen en alzoo de toetreding van een grooter aantal deelhebbers mag worden te gemoet gezien. De vergadering is gesloten, nadat namens haar door den Voorzitter aan den heer J. A. van Lunteren, architect alhier, dank werd gezegd voor de groote diensten door hem geheel belangeloos ten deze reeds bewezen, en voor zijnen ijver en bereidwilligheid, om, zoo veel mogelijk, het tot stand brengen van eene voor ons Vaderland nog nieuwe inrigting te helpen bevorderen. *(U. C.)*

---

(§ *) **Twello**, In de Raadsvergadering van heden is gelezen eene missive van den heer Staatsraad Commissaris des Konings in de prov. Gelderland, daarbij kennis gevende, dat op den 15 Augustus e. k. in de dorpen Voorst, Wilp en Twello, de escadrons van het 1e regiment dragonders tot den 20ste September a. st. zullen worden gecantonneerd. De last en de schade, bij den hoogen prijs der levensmiddelen in aanmerking genomen, die een gedeelte der bewoners van gezegde dorpen, door de aangekondigde kantonnering zullen moeten ondervinden, heeft den raad met algemeene stemmen doen besluiten, het navolgende request op te zenden.

*Aan Z. M. den Koning.*

SIRE!

De Raad der gemeente Voorst, gelezen hebbende eene missive van den heer Staatsraad Commissaris des Konings in deze provincie 11 Julij 1854, no. 3486/32, waarbij wordt medegedeeld, dat in de dorpen Voorst, Wilpe en Twello, van den 15 Augustus de eskadrons van het 1e regement dragonders tot den 20 September aanstaande zullen worden gekantonneerd, zoude vermeenen, zich niet van zijne verpligtingen te kwijten, indien hij niet op gepaste wijze en met verschuldigden eerbied, bij Uwe Majesteit dringende pogingen aanwendde, opdat de gemeente van die inkwartiering verschoond moge blijven.

Het behoeft geen betoog, Sire, dat eene inkwartiering van militairen, gedurende een zoo langdurigen tijd voor de ingezetenen eener gemeente een zeer drukkende last, een groot ongerief is, vooral in den tegenwoordigen tijd, nu al de levensmiddelen tot schier ongekende hooge prijzen zijn gestegen.

En boven dat alles zal het stallen van zooveel paarden, indien al niet onmogelijk, zeer zeker met uiterst groote moeijelijkheden gepaard gaan, doordien in de bedoelde dorpen het meerendeel van de landbouwers slechts zoo veel ruimte in hunne stallen hebben, als noodig is voor hunne eigene paarden en er maar enkele personen zijn, die voor 1 of 2 paarden meer plaats zullen kunnen maken, terwijl er voor de paarden van de heeren officieren, die bij heeren en meer aanzienlijken behooren te worden ingekwartierd, bijna geene plaats zal te vinden zijn., aangezien bij de meeste heerenhuizen geen paardenstal is en er evenmin, bij gemis van logementen, elders eene geschikte gelegenheid tot stalling voor die paarden bestaat.

De raad vermeent, om gemelde redenen verpligt te zijn en de vrijheid te mogen nemen U. M. eerbiedig te verzoeken, om deze gemeente of gezegde dorpen van de bedoelde inkwartiering te willen verschoonen en verder U. M. met bescheidenheid te mogen voorstellen, om de ter inkwartiering alhier bestemde paarden en manschappen, gedurende dien tijd te plaatsen in de kazerne te Deventer; de daar ter stede voor eenige jaren nieuw gebouwde kazerne is toch bestemd voor 1000 manschappen, terwijl zij slechts door een 600tal wordt geoccupeerd. Voor eene stad, als Deventer, alwaar reeds garnizoen bestaat, is eene vermeering van troepen, in stede van last en ongerief, eene zeer wenschelijke omstandigheid, die den ingezetenen dier veste gewis hoogst welkom zal zijn. En mogten aldaar voor al de te verwachten paarden voor het oogenblik geen stallen open staan, dan is er in eene stad, als Deventer, zoo in de, bij gelegenheid der paardenmarkten gebruikt wordende en nu ledig staande ruime stallen, als in de stallen bij de vele logementen geredelijk allezins voegzame plaatsing te vinden. 'T welk doende, enz.

*Twello*, Julij 1854.

---

÷ **'s Bosch**, 13 Julij. Aan het *Verslag van den toestand der Provincie Noord-Brabant*, in de gewone zomer-vergadering van 1854, aan de Staten dier Provincie aangeboden, ontleenen wij de navolgende bijzonderheden:

Op 31 December 1853 was de wettige bevolking 400,341, waaronder 198,632 van het mannelijk en 201,709 van het vrouwelijk geslacht.

Op 31 December 1852 was de wettige bevolking 398,109; zoodat zij in 1853 met 2232 is vermeerderd.

Het getal geboorten beliep 10,899; daaronder waren 312 onechte.

Het getal sterften bedroeg 8568; dat der huwelijken 2161. Echtscheidingen hebben er *geene* plaats gehad.

270 landverhuizers vertrokken naar Noord-Amerika.

Het getal stukken over 1853, bij Gedeputeerde Staten ingekomen, bedraagt 5379, waaronder niet zijn begrepen de periodieke opgaven en ingekomen antwoorden op algemeene aanschrijvingen; terwijl van genoemd collegie zijn uitgegaan 2887 brieven en 339 stukken om berigt en raad aan collegiën en ambtenaren.

Tot onderhoud en aanleg van onderscheidene provinciale- en gemeentewegen en tot dat einde verstrekte subsidiën, is uit de provinciale fondsen ten koste gelegd de som van *f* 111,647.63½.

In Noordbrabant zijn geene gemeenten meer, waar minder den 25 kiezers gevonden worden; zijnde aldus, art. 293 der gemeentewet nergens meer van toepassing.

Omtrent de beruchte scheiding van Loon op Zand leest men „dat die, ten gevolge der daaraan verbonden moeijelijkheid, nog niet tot stand is kunnen gebragt worden; dat het ontwerp van de wijze en voorwaarden der splitsing gereed in en aan het oordeel van den Raad en eene door de kiezers voor den raad (ingevolge art. 131 der Gem. wet) te kiezen commissie uit de ingezetenen, zal worden voorgelegd."

Het getal kiezers voor de benoeming van leden voor de Tweede Kamer en van de Provinciale Staten, beloopt 12588, voor den Gemeenteraad 20,930. Aan de in Julij 1853 plaats gehad hebbende verkiezing voor de aftredende Raadsleden, namen 13,591 kiezers deel.

Van de 420 aftredende Raadsleden werden 353 herkozen.

Omtrent den loop van de dienst der gemeenten wordt gemeld, „dat door de Gemeentebesturen en de gemeente Ambtenaren, slechts op zeer weinige uitzonderingen na, veel ijver aan den dag wordt gelegd in de behandeling en afdoening der Gemeente-zaken; dat de belangen der Gemeenten door hen naar behooren worden behartigd," „dat sedert de invoering der Gemeentewet, de meeste gemeente-besturen en gemeente Ambtenaren, zich veel meer dan vroeger toeleggen, op administratieve kennis, waarvan de stukken, die van hen uitgaan de duidelijkste blijken dragen, en dat te dien aanzien veel verbetering en vooruitgang, wordt opgemerkt."

Koninklijke goedkeuring aan besluiten tot heffing van plaatselijke belastingen, werden sedert de invoering der Gemeentewet verleend: in 130 gemeenten, tot heffing van opcenten op de grondbelasting: in 147 tot heffing van opcenten op het personeel; in 51 tot heffing van hoofdelijke omslagen; in 24 tot heffing eener honden-belasting; in 44 tot heffing van leges ter Secretarie; enz.

In de gemeente Tilburg bedraagt het maximum van den hoofdelijken omslag *f* 23,000.

Verder wordt opgemerkt, dat in den laatsten tijd, ten aanzien van orde en regelmaat in het beheer der geldmiddelen der Gemeenten, groote verbeteringen gebragt en tot stand gekomen zijn, en dat daartoe veel bijdraagt de openbare behandeling der Gemeente-aangelegenheden.

Wijders treft men, behalve vele belangrijke mededeelingen en gewone onderwerpen in het verslag, belangwekkende tabellarische opgaven aan, die een beknopt en duidelijk overzigt geven van de verschillende takken van huishouding en bestuur der provincie niet alleen, maar zelfs van elke gemeente afzonderlijk: zoo zijn in die tabellen o. a. opgenomen: de bezittingen en schulden van elke gemeente; het bedrag der aldaar geheven wordende plaatselijke belastingen; de inkomsten en uitgaven op de begrooting van het jaar 1854 uitgetrokken; de ontvangsten en uitgaven van de gesloten rekeningen voor 1851 en 1852; enz.

Een en ander toont, met onwederlegbare duidelijkheid, aan, dat sedert de invoering, der Kies-, Provinciale- en Gemeentewet, de algemeene belangstelling in de Gemeenteaangelegenheden groote vorderingen heeft gemaakt en dat die invoering daarop een zeer heilzamen invloed uitoefent.

---

# Ingezonden Stukken.

Te Heerenveen is in October 1853, door Mej. A., met vereischte autorisatie, eene bijzondere school der 2de klasse voor meisjes opgerigt. Ofschoon deze institutrice de meest voldoende certificaten heeft van de heeren Wijnbeek, de schoolopzieners Roozeboom en Delprat benevens een uitstekend getuigschrift van den heer van Rappard, gewezen president der plaatselijke commissie van onderwijs te 's Gravenhage, zoo moet zij wegens onaangenaamheden met een der ouders, plaats maken voor zekere Mej. v. d. H., als zijnde door dien heer eenige ouders diets gemaakt, dat Mej. A. ongeschikt voor hare betrekking was, en hieraan door dezen gehoor is verleend.

Hoewel nu de districts-schoolopziener zich, op grond der wet, tegen deze tweede school verzet, als in strijd met art. 13 van het huishoudelijk schoolreglement voor Friesland, en door een naauwkeurig rapport van zijne schoolinspectien de ongestaafde klagten over het onderwijs wederlegt (waarmede de provinciale commissie van onderwijs in Friesland zich moet hebben vereenigd), zoo zegt men toch, dat HH. Ged. Staten dezer dagen het verzoek tot oprigting dezer tweede school, waardoor de school van Mej. A. moet worden vernietigd, bij den Minister van Binnenlandsche Zaken als noodzakelijk hebben ondersteund. Met belangstelling zien wij de beslissing van genoemden Minister in dezen te gemoet.

Zoowel *vóór* de tweede bijzondere school, als *tegen* deze oprigting, en ten behoeve van Mej. A, zijn door de ingezetenen van Heerenveen adressen aan HH. Ged. Staten ingezonden. In het laatste adres komt als grond, waarom men tegen de school van Mej. A is ingenomen, onder anderen voor, dat zij beleidt de Remonstrantsche Godsdienst en Mej. v. d. H. de Hervormde, en dat daarin de oppositie tegen de bestaande inrigting moet worden gezocht.

Hoe het zij, zeker is het, dat de ouders, die de oppositie voeren, in de weinige weken gedurende welke hunne kinderen het onderwijs van Mej. A. hebben genoten, en zonder zich de moeite hebben gegeven, zich door schoolbezoek van den aard en de wijze er van te overtuigen, de noodige kennis niet hebben kunnen verkrijgen, om het onderwijs van Mej. A. te kunnen beoordeelen, laat staan, tegen de getuigschriften van bekwame en waardige mannen, te veroordeelen, en dat er dus voor hunne oppositie eene andere drijfveer moet bestaan.

*Heerenveen*, 13 Julij 1854.



---

# Prijs-Courant der Effecten

**AMSTERDAM**, 15 Julij 1854.

| **Nederland.** | Pct. | | **Rusland.** | Pct. | |
|---|---|---|---|---|---|
| Ned.W.Schuld. | $2\frac{1}{2}$ | $59\frac{1}{16}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$ | | | |
| Dito Certificat. . | 3 | $71\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ | *Hope* 1798/1816 | 5 | 100[illegible] |
| Dito Dito . . | 4 | $89\frac{5}{8}$ $\frac{1}{4}$ | Dito 1828/1829 | 5 | 99[illegible] |
| O. I. Leening. . | 4 | | Cert. 1831/1838 | 5 | |
| Amort. Syndic. | $3\frac{1}{2}$ | | Dito Dito | $4\frac{1}{2}$ | 84[illegible] |
| Hand.-Maats. . | $4\frac{1}{2}$ | | Dito *Hope* . . . | 4 | |
| **Belgie.** | | | Dito *Stieglitz* . . | 4 | 77[illegible] |
| Certificaten. . . . | $2\frac{1}{2}$ | | Dito dito 5e Ser. | 4 | |
| D° *Rothschild* . | $2\frac{1}{2}$ | $48\frac{1}{4}$ | Inschr. Assig. . | 6 | |
| **Frankrijk.** | | | Certific. dito. . | 6 | |
| Obligatiën . . . | 3 | | | | |
| **Spanje.** | | | **Polen.** | | |
| Nieuwe . . . . | 1 | $18\frac{7}{8}$ $\frac{15}{16}$ | Obligatiën . . . | 4 | |
| Dito Buitenl. . | 3 | | **Oostenrijk.** | | |
| D° Binnenl.°/m. | 3 | $35\frac{1}{2}$ | | | |
| Bew. Sp. Com. | | $4\frac{5}{16}$ | Metalliek . . . | 5 | 62[illegible] |
| Amort. Schuld. | | | Dito bet. Amst. | 5 | 72[illegible] |
| **Portugal.** | | | Dito letter B. . | 5 | 72[illegible] |
| Londen nieuwe. | 5 | $36\frac{7}{16}$ $\frac{1}{2}$ | Dito 1847 . . . | $2\frac{1}{2}$ | 81[illegible] |
| Dito uitgest . . | 4 | | Dito 1851/1852 | $2\frac{1}{2}$ | 81[illegible] |

Mexic., te Lond. 3 pct. $23\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$; dito Onb. 2[illegible] Gren., te Lond. p. s. 100. $2\frac{1}{8}$ pct. $16\frac{3}{4}$.

Bij zeer weinig affaire was de markt heden op de[illegible] Londensche notering zeer willig gestemd, vooral te[illegible] van Holl. en Oostenr. fondsen, welke aanzienlijk zijn [illegible]

FRANKFORT, Vrijdag 14 Julij. 5 pct. Metall[illegible] Spanje binn. 3 pct. $35\frac{3}{8}$; dito 1 pct. $18\frac{7}{8}$.

LONDEN, Vrijdag 14 Julij. Consols op t. 91[illegible] Mexico N. 3 pct. $24\frac{1}{4}$; Peru $4\frac{1}{2}$ pct. 67; Gren. [illegible] Sardinie 5 pct. 85; Spanje 1 pct. $18\frac{3}{4}$, $18\frac{5}{8}$; dito [illegible] buit. $37\frac{1}{2}$; dito Certificaten $4\frac{1}{8}$; dito Passive 4; R[illegible] pct. 81; dito 5 pct. 97; Holl. 4 pct. 90; dito $2\frac{1}{2}$ [illegible]

PARIJS, Vrijdag 14 Julij. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. op t. 9[illegible] pct. 70.80; Sp. binn. 3 pct. $34\frac{3}{4}$; dito 1 pct [illegible] $4\frac{1}{2}$ pct. $89\frac{1}{2}$; O. Metall. 5 pct. 80.

WEENEN, Vrijdag 14 Julij. N. Metall. $85\frac{7}{8}$; Ba[illegible] 1262; Zilver 32; Goud $36\frac{1}{2}$; Wissel Londen [illegible] Parijs $153\frac{1}{2}$.

---


Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Graven[illegible]